

Ο Ρόλος της Γερμανίας στην Μικρασιατική καταστροφή

Έρευνα, επιμέλεια και μετάφραση από τα Αγγλικά: Δημήτρης Συμεωνίδης JP

Μέρος β': Τα εγκλήματα πολέμου του Λίμαν Φον Σάντερς

Αφού μια ομάδα 300 Αρμενίων απελάθηκε από τη Σμύρνη, ο Liman von Sanders εμπόδισε επιπλέον απελάσεις απειλώντας να χρησιμοποιήσει στρατιωτική δύναμη για να τους εμποδίσει. Ωστόσο, αυτή η δράση δεν υποκινήθηκε από τον ανθρωπισμό, αλλά από την επιμονή του να αποφύγει το χάος σε μια πολεμική ζώνη. Ο Liman von Sanders κατηγορήθηκε για διάπραξη εγκλημάτων πολέμου στις σχέσεις του με τον Ελληνικό άμαχο πληθυσμό του Αϊβαλί, προτείνοντας στις Οθωμανικές αρχές την απέλαση τους «για την ασφάλεια του στρατού» (η απέλαση έγινε το 1917 και οδήγησε στο θάνατος πολλών), ή διατάζοντας άμεσα, ως αυταρχικός στρατιωτικός δικτάτορας, τη μαζική απέλαση Ελλήνων και Αρμενίων. Ο Βρετανός Ναύαρχος Sir Somerset Gough-Calthorpe τον κατηγορήσε ότι ήταν πίσω από την απέλαση 35.000 Ελλήνων από την Αϊβάλί «υπό φρικτές συνθήκες», ως μέρος της απέλασης και της μερικής δολοφονίας 300.000 Οθωμανών Ελλήνων υπό την πλήρη εξουσία του, και ότι η απομάκρυνση 1,5 εκατομμυρίων από το 1915 Αρμένιοι και 450.000 Έλληνες επιβλέπονταν από τον von Sanders. Ο Von Sanders κατηγορήθηκε επίσης ότι «σκόπιμα» έκοψε χαρακώματα μέσω των

Ο Liman von Sanders

βρετανικών πολεμικών νεκροταφείων στη Καλλιπόλη και επίσης για την κακομεταχείριση βρετανών στρατιωτών. Οι βρετανικές αρχές τον συνέλαβαν το 1919 με κατηγορίες εγκλημάτων πολέμου, συγκεκριμένα για την επιβολή κυρώσεων για σφαγές Ελλήνων και Αρμενίων, τον κράτησαν για μισό χρόνο στη Μάλτα,

αλλά στη συνέχεια τον απελευθέρωσαν. Μετά την απελευθέρωσή του, ο Λίμαν επέστρεψε στο σπίτι του και αποσύρθηκε από τον γερμανικό στρατό αργότερα εκείνο το έτος. Μετά τη δολοφονία του πρώην Οθωμανού Μεγάλου Βεζίρη Talaat Pasha από τον Αρμένιο επαναστάτη Soghomon Tehlirian στο Βερολίνο τον Μάρτιο του 1921, ο Liman κλήθηκε να καταθέσει ως μάρτυρας εμπειρογνομόνων στη δίκη του Tehlirian ο οποίος τελικά αθωώθηκε. Το 1927 δημοσίευσε ένα βιβλίο που είχε γράψει σε αιχμαλωσία στη Μάλτα για τις εμπειρίες του πριν και κατά τη διάρκεια του πολέμου (υπάρχει μια αγγλική μετάφραση). Ο Liman von Sanders πέθανε στο Μόναχο στις 22 Αυγούστου 1929, σε ηλικία εβδομήντα τεσσάρων ετών.

Πηγές

World War One.com Short biography. January 2006.
«Liman von Sanders, Otto Viktor Karl». Hessische Biografie. 6 June 2014. Retrieved 17 July 2016.
Newspaper clippings about Otto Liman von Sanders in the 20th Century Press Archives of the ZBW
Πώς η Γερμανία Κατέστρεψε τον Ελληνισμό της Τουρκίας, υπό Γ. Μικρασιάνου, Αθήνα 1916
Επίσης από διάφορες πηγές από το διαδίκτυο

Ο Liman von Sanders κατηγορήθηκε για διάπραξη εγκλημάτων πολέμου στις σχέσεις του με τον Ελληνικό άμαχο πληθυσμό του Αϊβαλί

ΕΠΙΣΤΟΛΕΣ ΑΝΑΓΝΩΣΤΩΝ

Ο Ήλιος της Λευτεριάς

ΦΑΝΗ ΜΙΧΑΗΛΙΔΗ

Πέρασαν χρόνια κάμποσα / τζι έγιναν 47 (1974-2021) / τζι η Κύπρος μας βαρυγκομά / εμμοιρασμένη και πονά.

Κλαίει, πασκίζει, πολεμά, / μασιέται για το δίτζιον / τζιαι περιμένει να φανεί / της λεφτεριάς ο ήλιος.

Ήλιος λαμπρός τζιαι φωτεινός / ναβκή που το Καρπάσιν / να φέξη προς την Μεσαρκάν / τζιαι στο Καραβοστάσι.

Να διαλύση την σκλαβιάν / τα σκόπη τζιαι την καταχινιά / τζιαι να ζεστάνη τες καρκιές / τζιαι τες θλιμμένες μας θωρκιές.

Αλλόθρησκοι Αγαρηνοί / πατούν τα χώματα σου, / που πότισαν με το αίμα

σου / οι ήρωες, τα παιδιά σου /

Απόστολοι τζιαι μάρτυρες, / ήρωες τζιαι πισκόποι (Κυπριανός 1821) / ανέβηκαν στο ικρίωμα / την τρομερήν αγχόνην /.

Θέε μου πούσαι στα ψηλά / τζιαι ούλα αγροικάς τα / δικιώξαι τους Τούρκους μακρυά / δος μας ειρήνην τζιαι χαράν / φώτισον τζιαι παρνορκάν.

Απόστολε Ανδρέα μου / του Τζιύκκου Παναγία / δώστε στην Κύπρον λεφτεριάν / στην νήσον την Αγίαν.

Άγιε μου Παΐσιε / του πλάστη μου Προφήτη / κάμε η προφητεία σου / αληθινή να γίνη / την Κύπρον ν' ανασπίση.

Ο Κυπριανός, αρχιεπίσκοπος Κύπρου από τις 30 Οκτωβρίου του 1810, παρέμεινε στην ιστορία ως ένας από τους γνωστότερους αρχιεπισκόπους της αυτοκέφαλής Εκκλησίας της Κύπρου εξαιτίας του μαρτυρικού δι' απαχονισμού θανάτου του στη Λευκωσία στις 9 Ιουλίου του 1821.